

Python: Filer og unntak

Gaddis: Kapittel 6

TDT4110 IT Grunnkurs
Professor Guttorm Sindre

Læringsmål og pensum

- Mål
 - Lære hva filer er
 - Lære hva unntaksbehandling er
 - Kunne bruke inn- og utoperasjoner i Python
 - Kunne programmere lesing og skriving til fil
 - Kunne bruke unntak (exceptions)
- Pensum
 - Starting out with Python, "Files and Exceptions"

Inn- og utoperasjoner

- HVORFOR trenger vi dette?
 - Hittil lest inn data fra tastatur og skrevet ut til skjerm
 - `input()`, `print()`
 - ok for små eksempler, men praktisk ubrukelig...
- Typisk situasjon i den virkelige verden
 - Store datamengder
 - Oftest fra nettet, sensorer etc.
 - sjeldnere tastet inn av bruker
 - Data må huskes til senere bruk
 - Selv om programmet avsluttes, datamaskin slås av etc.
- Trenger input/output (I/O) med filer
 - dere har brukt filer allerede (.py, .pdf, ...)

Hva er ei fil i Python?

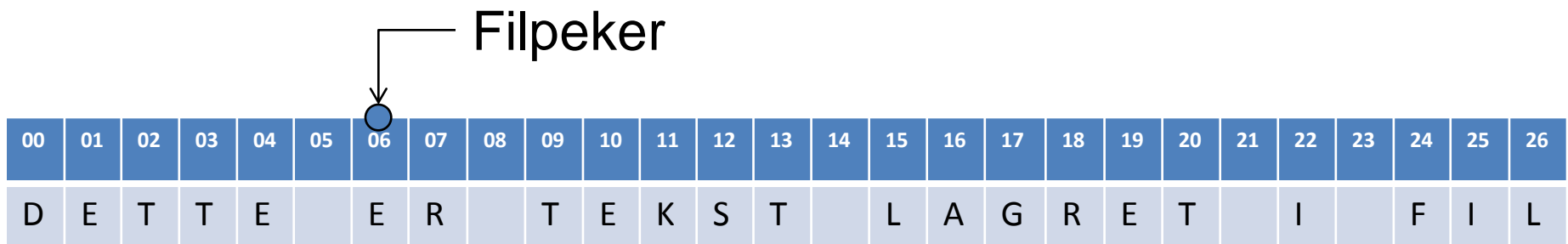

- Representert som en verdi av typen *file*
 - Denne verdien kan f.eks. være i en variabel
 - Verdien / variabelen er ikke fila
 - bare en referanse til fila
- Hvorfor bruke referanser til filene?
 - Ei fil kan inneholde mye data
 - Kanskje ikke plass til alt i minnet på en gang
 - Men referansen krever mye mindre plass
 - ~ adressa til en bygning tar mye mindre plass enn selve bygningen
 - Via referansen kan vi
 - Navigere gjennom ei fil
 - Finne data vi søker etter
 - Putte deler av fila (eller hele hvis plass) inn i variable

Hva er ei fil i Python? (2)

- I ei fil lagres data etter hverandre (sekvensielt)
 - Kan sammenlignes med en tekststreng
 - Men tegnene ligger i sekundærminne
 - Fila er muterbar (kan endre innhold)
- Filpeker
 - holder orden på hvor langt man har kommet i fila.
 - kan flyttes ved kommandoer.

Filoperasjoner i Python

- Tre hovedsteg:
 1. Fila åpnes
 - Etablerer en referanse til fila på disken
 - Filreferansen blir lagret i en variabel
 - Alle operasjoner på fila må gå via denne variabelen
 2. Verdier leses fra og skrives til fila
 - Lesing: Data lagret i fil leses inn og lagres i variable
 - Skrivning: Data lagret i variable skrives til fila
 3. Fila lukkes
 - Etter at fila er lukket, kan man ikke lese eller skrive til fila
 - Poeng (bl.a.):
 - Frigjøre fila så andre kan bruke den
 - Sørge for at filbruken avsluttes på en trygg måte

Filhåndtering i Python

Filkommandoer	Forklaring
<code>f = open('filnavn')</code>	Åpner ei fil, returnerer filreferanse
<code>f = open('filnavn', 'tilgang')</code>	Åpner ei fil, med spesifisert tilgang. F.eks. 'w' åpner ei fil for skriving (se neste side)
<code>f.read()</code>	Returnerer hele innholdet av fila
<code>f.read(n)</code>	Returnerer n karakterer av innholdet
<code>f.readline()</code>	Returnerer neste linje (før \n)
<code>f.readlines()</code>	Returnerer hele innholdet av fila som ei liste
<code>f.write(s)</code>	Skriver strengen s til fil
<code>f.writelines(liste)</code>	Skriver innholdet av liste av strenger til fil
<code>f.seek(offset, fra_hvor)</code>	Forflytter filpekeren (index) i fila
<code>f.tell()</code>	Returnerer posisjon til filpekeren i fila
<code>f.close()</code>	Lukker fila

f representerer variabelen som tar vare på filpekeren

Åpning av filer

- For å bruke ei fil må den først åpnes ved **open**:
`variabel = open('filnavn' , 'tilgangstype')`
- Forklaring:
 - **variabel**: Får en referanse som peker til fila med angitt filnavn
 - **filnavn**: Angir et stinavn og filnavn til fila som skal åpnes
 - Hvis fila er på samme katalog som programmet trengs ingen sti
 - **tilgangstype**: kode for typen filoverføring som skal gjøres
- Eks:

```
f = open('datafil.txt','r')           # Åpner fil for lesing
```

```
f = open('datafil.txt','w')           # Åpner fil for skriving
```

```
f = open(r'C:\Users\GS\textfiles\fil2.txt','a')           # med sti,... legge til
```

```
# r først inni parentesen for å unngå at \ tolkes som spesielle tegn
```


Tilgangstyper for fopen

- Vi har følgende tilgangstyper for `open`:

Type	Åpner for...	Tidl. innh.	Hvis fila ikke fins?
'r'	Lesing.	Bevares	FEIL
'w'	Skriving	Fjernes	Oppretter ny fil
'a'	Skriving (bakerst)	Bevares	Oppretter ny fil
'r+'	Lesing og skriving	Bevares	FEIL
'w+'	Lesing og skriving	Fjernes	Oppretter ny fil
'a+'	Lesing og skriving (bakerst)	Bevares	Oppretter ny fil

Lukking av filer

- Hvis flere programmer endrer på ei fil samtidig...
 - Kan lett bli tull
 - Operativsystemet vil derfor nekte dette
- Etter at programmet er ferdig med å bruke fila:
 - Lukk fila for å si ifra at den kan brukes av andre
 - I noen tilfeller vil skrevne data heller ikke havne på fila hvis man glemmer å lukke den til slutt
- `filvariabel.close()` **# Lukker fila**

Skrive til fil

- For å skrive data til fil i Python brukes følgende:
`f.write(s)` `# Skriver strengen s til fil med referanse f`
`f.writelines(liste)` `# Skriver en liste av strenger til fila`
- Vi ser på et program som lar brukeren
 - Angi et filnavn (og åpne fila for skriving)
 - Gi inn tekst fra tastatur linje for linje (tom linje for å slutte)
 - ...og tekstene lagres på fila
- To varianter: med `write()` filtest1, med `writelines()` filtest2

filtest1.py

filtest2.py

Viktig å merke seg!

- `write()`, `writelines()` avslutter ikke default med linjeskift
 - I motsetning til `print()`
 - For å skrive linjeskift i fila må vi eksplisitt legge til `'\n'`
- Kun tekststrenger kan skrives til filer
 - Andre typer data (f.eks. tall) må konverteres til strenger
 - Kan bruke `str(variabel)`
- Tilsvarende ved lesing av filer:
 - Må eksplisitt strippe `'\n'` fra data lest fra fil hvis vi ikke vil ha den
 - Hvis vi skal få tall, må vi konvertere fra strenger til tall
 - F.eks `int()` , `float()`

Lese strenger fra fil

- For å lese strenger fra fil, benyttes:

```
streng = filvariabel.read()           # returnerer hele innholdet
```

```
                                     #eller n tegn hvis parameter angis ...read(n)
```

```
streng = filvariabel.readline()      # returnerer ei linje
```

```
streng = filvariabel.readlines()     # returnerer ei liste av linjene
```

- **read()** og **readlines()** bør unngås for store filer.
- **readline()** og **readlines()** krever fil delt med linjeskift (`\n`).
 - `readline()` : bruke while-løkke for å sjekke om fila er slutt
 - `readlines()` : lese hele i en setning, uten løkke
- Vi ser på hvordan de virker i interaktiv modus...

Å bruke Python's for-løkke til å lese linjer

- Python tillater å skrive ei for-løkke som leser linjer fra fil og slutter ved enden av fila:
 - Format: `for line in file_object:`
`kode..`
 - Løkka går igjennom (itererer) fila linje for linje
- Eksempel:
 - Vi har noen filer med datoer og valutakurser
 - Ønsker å lese disse inn i liste, gjøre om kursene til tall
 - Gjøre en enkel analyse av kursutviklingen (min, max, snitt)

Kode: `valutaanalyse.py`

Oppgave: lese og skrive filer

- "Joe" vil analysere kursen på EUR vs AUD
 - Har ingen fil for dette
 - Men har filer for begge valutaene vs. NOK
- Lag et program som
 - Leser inn i lister kursene for EUR og AUD
 - Hint: bruk `les_inn_kursutvikling()` fra eksemplet
 - Filene heter EUR_NOK.txt og AUD_NOK.txt
 - Lager ei fil `EUR_AUD.txt` i tilsvarende format

Kode: eur-vs-aud1.py

Løsning: eur-vs-aud2.py

Unntak (“Exceptions”)

Kapittel 6.4

Exception / Unntak

- Under kjøring av program kan det oppstå feil
 - Programmet stopper, feilmelding i rødt
 - F.eks. divisjon på 0, for stor indeks til liste eller streng, forsøk på å addere, bruke int() på en streng som ikke består av sifre, ...
- Unntak kan brukes generelt i Python, ikke bare for filer
 - Men brukes særlig hyppig for filer, pga mange mulige feil:
 - Forsøk på å åpne fil som ikke fins
 - Fila er under bruk av andre, kan ikke åpnes
 - Lagringsmediet er korrupt, kan ikke leses
 - Data på fil har annet format enn forventet
 - ...
- `try/exception` kan unngå at programmet stopper opp
 - I stedet håndtere feilen på en mer elegant måte.

Exception: try – except uttrykk

- “Usikker” kode skrives inne i et **try:** uttrykk
 - Hvis alt går som det skal, er det koden inni try som kjøres
- Alternativ kode ved eventuelle feil: **except ExceptionName:**

```
try:                                # En feil i try-blokka trigger except
    uttrykk
    uttrykk
    ...
except ExceptionName:              # Hopper hit hvis feil i try
    uttrykk                          # (såframt type unntak stemmer)
    uttrykk
    ...
```

- Minner om et if-else-uttrykk

Exception – ExceptionName

- Ulike typer Exceptions har ulike navn, f.eks.
 - ValueError: feil data for funksjon, f.eks. `int('ost')`
 - TypeError feil type data for operasjon, f.eks `2+'ost'`
 - ZeroDivisionError: prøver å dividere med 0
 - IndexError: feil indeks, f.eks `a=[8,3,2], ... x=a[4]`
 - OSError Feil ved bruk av OS-funksjoner, f.eks filer
 - IOError er f.o.m. Python v 3.3 bare en alias for denne
 - Flere undertyper: FileNotFoundError, FileExistsError, ...
 - Exception: Alle mulige feil (generell)
- Vi tuller litt med fila AUD.txt og ser hvordan dette påvirker programmet vårt

Kode: eur-vs-aud2.py,
eur-vs-aud3.py

Exception – vis feilmelding

- Det er mulig å vise feilmeldingen som Python gir:

```
try:
```

```
    uttrykk...
```

```
except Exception as variabel:
```

```
    ...
```

```
    print(variabel)
```

- Uttrykket `as variabel`
 - lagrer feilmeldingen i variabelen

`eur-vs-aud4.py`

Exception – else og finally

Et `try – except` uttrykk kan også bestå av `else` og `finally`:

`else` blir utført hvis ingen exceptions ble trigget.

`finally` blir utført til slutt, uansett om exceptions ble trigget eller ikke

```
try:  
    uttrykk...  
except ExceptionName:  
    uttrykk...  
else:  
    uttrykk...  
finally:  
    uttrykk...
```

eur-vs-aud5.py

Filhåndteringsprosess

- Tre hovedsteg:
 1. Åpne fil med en gitt aksess
 2. Lese fra /skrive til fila, evt. forflytte filpeker
 3. Lukke fila
- Vi kan jobbe med flere filer samtidig:
 - Filvariabelen med referanse til fila bestemmer hvilken fil vi jobber med.
 - Kan f.eks. la bruker skrive inn filnavn fra tastaturet
 - Velge mellom alternative filer for lesing
 - Eller alternative filer å skrive til

Exceptions / Unntak

- Exception: feil som skjer når et program kjører
 - Som regel fører det fører det til at programmet stopper (kræsjer, feilmelding)
- Exception handling: Håndtere "exceptions" ved å kjøre alternativ kode heller enn å kræsje
- Benytter:
 - try: # Prøv om koden lar seg kjøre
 - except # Fanger opp hvis koden i try feiler
 - except Exception as variable: # fanger feilmelding
 - else: # Kjøres hvis det ikke blir exception
 - finally: # Kjøres uansett til slutt